

קבצי הערות התמימים ואנ"ש בלקו"ש חלק י"ח שיחה לפרשת במדבר - ב' סיון

קובץ הערות התמימים ואנ"ש מאריסטאון גליון קסה (תש"מ)

. בלקו"ש פ' במדבר ש.ז. (הערה 4) כותב וז"ל:
ולא הזכיר (הרמב"ם) שלפעמים קורין גם פ' נשא",
כלה"ק.

מפשטות לשונו הק' משמע שבזמן הרמב"ם קראו נשא
ודם עצרת.

ולהעיר מפר"ח שכתב (סתכ"ח סק"ד) וז"ל: "ויראה
כי היכא . . . ומוסיפים עוד פרשה . . . הכי נמי יש
קרות נשא קודם עצרת וכך כתב החרוזים של א"י צבא
יבר . . . רעה נשא . . . ופי' קוראים נשא ואח"כ עושים
נ . . . עצרת", עכ"ל.

אחד מאנ"ש - ברוקלין

ג. בלקו"ש פ' במדבר ב' סיון ש.ז. מבאר ד"דבר שבמנין

אפי' באלף לא בטיל", שאני משאר הענינים שאינם מתבטלים כמו בעלי חיים וכו' דשם חשיבותם ניכר בגוף הדבר ולכן לא בטלי משא"כ בדבר שבמנין אין החשיבות ניכר בגוף הדבר כלל, ודוקא ע"י שמונה אותם מתגלה חשיבותן עיי"ש.

ויש להעיר מהא דזבחים עב, א גבי זבחים שנתערבו דמקשה וניבטלו ברובא וכי תימא חשיבוי ולא בטלי הניחא למ"ד כל שדרכו לימנות שנינו, אלא למ"ד את שדרכו למנות שנינו מאי איכא למימר כו' ובתוס' שם בד"ה אלא מקשה וז"ל: תימה מי גרע שור גדול מאת שדרכו למנות הא אפי' חתיכה בעלמא חשיבא את שדרכו למנות משום דחשובה להתכבד בפני האורחים וכו' עיי"ש.

ובספר אור הישר שם תירץ עפ"י דברי רש"י דלפי ערך הכליתן של השור והחתיכה חילוק גדול ביניהם, דחתיכות דרכן לחלקן במכירה או במתנה לאחדים, משא"כ שוורים נמכרים הרבה ביחד לאדם אחד, משו"ה אין לנו להתחשב עם גודל השור רק עם אופן מכירתו, ושני הדברים ביאר רש"י, דבחולין (ק, א בד"ה כל) פי' דלהכי קבעוה חז"ל לחתיכה בדרכה לימנות, דאדם עשוי למנות חתיכותיו למנין האורחים שזימן, עיי"ש. משא"כ שוורים אי אפשר לחשבן בדרכן למנין דכשמוכר הרבה בהמות ביחד יש שמוסיפין ללוקח יתרה, או מוכרין כל העדר כדפירש"י הכא עיי"ש. ומזה נראה ביותר, דהא דדבר שבמנין אפי' באלף לא בטיל אינו תלוי בגוף הדבר מצ"ע, דכאן אמרינן דאפי' דבר גדול אינו דבר שבמנין וכו' ובטיל, אף דחתיכה אחת הוה דבר שבמנין, כיון דזה תלוי בפועל אי מונין אותו אם לא.

ועוד יש להעיר במ"ש בשו"ת שואל ומשיב מהדורא רביעאה ח"ב סי' קל"ז בשם חידושי הרי"מ דאף דדבר שבמנין לא בטל רק מדרבנן, מ"מ זהו רק בדבר שאינו מצוה מן התורה למנות, אבל דבר שמצוה מה"ת למנות לא בטל מן התורה ובזה תירץ קושיית התוס' בב"מ ו, ב בד"ה קפץ, דלכך אינו מתבטל עיי"ש וא"כ ה"ה אפ"ל בנדון זה, שיש ציוני למנות ישראל, שנתוסף בזה מעלה יתירה.

י.י.א. - תלמיד הישיבה

ג. בלקו"ש חי"ח פ' במדבר - ב' סיון הערה 72
(ע' 24) וז"ל:

"ע"פ המבואר באוה"ת וחר"ס (הובא בהערה 58)
ד"גוי קדוש" הוא העבודה ד"קדש עצמך במותר לך"
שהוא בתכלית הביטול, אולי י"ל הכוונה מה ש"גוי
קדוש" "גומר" העבודה ד"ממלכת כהנים", כי שלימות
הפעולה בעולם, השלמת הכוונה דדירה לו ית'
עצמותו בתחתונים, הוא כאשר גם האדם הוא בביטול
לגמרי (ראה לקו"ש חט"ו ע' 248 ואילך). ואכ"מ".
עכ"ל. (מלבד ההדגשה האחרונה).

ויש להעיר ממ"ש בספר המאמרים ה' תש"ג ד"ה
אנכי הוי' אלקיך וכו' פ"ג (ע' 125) וז"ל:

"אמנם ההמשכה שהיא בבחי' א"ס עם היותה
שהיא ג"כ בכוונה לצורך העולמות אבל ענינה הוא
שהיא ביטול העולמות ויהי' ביטול במציאות היינו
בהעדר המציאות . . . עכ"ל (מלבד ההדגשות).
שמדגיש כאן, שא' הכוונות דהעצמות בהשפעת אוא"ס
(השני) הוא שיהיו הנבראים בהעדר המציאות, היינו
בביטול.

שלמה בן-טולילא

ז. יש להעיר עוד ענין מלקו"ש הנ"ל, בנוגע למה שנח' בהתוועדות דש"פ במדבר ש.ז. מדוע לא מביא אדה"ז מה שבר"ח "לא אמר להו ולא מידי" בשו"ע שלו מכיון שאין זה טעם לשלילת ענין התענית ואמירת תחנון בר"ח סיון, ומה גם שבנוגע לר"ח סיון לא צריך טעם מיוחד לשלילת אמירת תחנון, כי כן הוא בכל ר"ח (ולכן לא מביא אדה"ז בשו"ע שלו שבר"ח סיון באו להר סיני).

והנה בלקו"ש הנ"ל בהערה 15 מבאר ד"י"ל (בפנימיות הענינים עכ"פ) שמטעם זה מוסיף אדה"ז "שבשני בשבת הי' ר"ח" אף שלענין דינא (שלא להתענות ולא לומר תחנון) אין נפק"מ. ואדרבה ר"ח חמיר דבימי הגבלה אינו רק מנהג (שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ח ס"ג). אבל י"ל דמדגישו כיון דמצינו תענית בו - ראה ב"י או"ח סתקע"ט ד"ה כתב הר"ן בסופו. ב"ח סתק"פ סד"ה כתב בה"ג. מג"א ר"ס תיח". עיי"ש.

[וג"כ מבאר שם ביאור תיבת "וגו" בשו"ע אדה"ז, שלאחר "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים", שהוא ענין ש"גומר" את העבודה ד"ממלכת כהנים" עיי"ש].

מיכאל לוזניק

ישיבה גדולה - נוא הייווען

קובץ הערות התמימים ואנ"ש כפר חב"ד גליון נה (תשמ"ו)

ממלכת כהנים בעבודה

בלקו"ש חי"ח במדבר ב' בסיון מבאר באריכות בדברי אדה"ז שממלכת כהנים בעבודה זהו באופן שפועל בהעולם ולכן מדגיש אדה"ז בשולחנו את הפסוק ואתם תהיו לי... וגוי קדוש בעבודה זהו"ע שהוא נמצא בתנועה של יציאה מהעולם ולהעיר שבשיחת פרשת במדבר ב' בסיון ה'תשמ"ג הנחות בלה"ק סט"ו ואילך מבאר באופן שונה שממלכת כהנים פירושו שהיא בהבדלה מהעולם וגוי קדוש זהו כשפועלים בהעולם.

ויש לומר בב' אופנים א שבהנחה מדבר להשיטות שממלכת כהנים פירושו כהרמב"ן שהכוונה למשרתי אבל דוחק לומר כן ואפשר לומר שאפילו לרש"י שמפרש ממלכת כהנים "שרים" יש ג"כ בשרים את הענין של התבדלות מהעולם ויש את ב' הענינים "בשרים" ואא"ל שבילקוט מדבר לפי פשוטו של מקרא דהרי מקשר זאת להנאמר בשו"ע אדה"ז.

הת' יוסף קובעשטיק

תות"ל כפ"ח

בליקו"ש חי"ח פ' במדבר – ב' סיוון (ע' 25) אות ט' וז"ל "דער ביאור בזה, עס שטייט אין של"ה אז דורך דעם וואס מען האט געציילט זיינען זיי געווארן א "דבר שבמנין" וואס דבר שבמנין לא בטיל וכו' עכ"ל, ובהערה 80 מצין שו"ע יו"ד סי' ק"י ס"א.

והנה המעין שם יראה דעת המחבר שדבר שבמנין ה"ה בטל וז"ל (בס"א) "אבל שאר דברים אע"פ שדרכן לימנות הרי אלו עולים כשיעורן" ע"כ ואיך יתאים ביאור הנ"ל בצורך מנין בני" עם דעת המחבר?

[ולהעיר שבסי' פ"ו ס"ג כ' המחבר וז"ל "ביצת נבילה וטריפה אפי' נגמרה שכיוצא בה נמכרת בשוק אסורה ואפי' נתערבה באלף כולן אסורות" ע"כ והיינו משום דשב"מ ולפי"ז נמצא שגם לדעת המחבר דשב"מ אינו בטל, (וע"ש בסי' פ"ו שתמהו עליו כל הנ"כ שסתר דבריו למ"ש בסי' ק"י וכמש"ל) אך עכ"פ צ"ב איך יתאימו דברי המחבר בסי' ק"י עם ביאור השל"ה.

והגם די"ל שהציון סי' ק"י הוא לדעת הרמ"א (ע"ש) מ"מ כיוון שהמחבר אינו סובר כן היה צריך להזכיר ולהוסיף בציון שזהו לדעת הרמ"א בשו"ע סי' ק"י, אלא ע"כ צ"ל שדברי השל"ה וביאור הליקו"ש מתאימים גם עם דעת המחבר וכדלקמן:]

אך י"ל ובהקדים:

דהנה הגמ' בזבחים דע"ב ע"א (ע"ש הענין) מק' וז"ל "הניחא למ"ד כל שדרכו לימנות שנינו אלא למ"ד את שדרכו לימנות שנינו מא"ל" ע"כ ופירש"י בד"ה "אלא למ"ד את שדרכו לימנות" וז"ל "שדרכו מיוחד לכך שאין לך אדם מוסיף עליהן יתירה ללוקח ולא מוכר בלא מנין" וכו' ע"כ (ע"ש). ונמצא שיש ג' אופנים בדשב"מ והם ג' דרגות א) "את שדרכו לימנות" שאין לך אדם מוסיף עליהן יתירה ללוקח ב) "כל שדרכו לימנות" והיינו גם שדרכו למנותו תמיד אלא שיש בנ"א שאין מקפידין כ"כ ומוסיפין יתירה (עין ברש"י שקודם לרש"י הנ"ל ד"ה "כל שדרכו לימנות) ג) דברים שפעמים נמכרים באומד ופעמים במנין.

ולפי"ז י"ל ש(דרגא הג') הוא מחלוקת רש"ל ורמ"א, ע"ש ו) דרגא הב' זהו באמת מחלוקת המחבר ורמ"א, ע"ש. ודרגא הא' גם המחבר מודה שאינו בטל.

ואולי יש לתרץ בזה גם קושית הט"ז והש"ך בנוגע לסתירת דברי המחבר בסי' פ"ו ס"ג עם דבריו בסי' ק"י ס"א וכנ"ל (ע"ש) דבסי' פ"ו איירי המחבר בנוגע לדשב"מ הנמצא בדרגת "את שדרכו לימנות", ובסי' ק"י איירי המחבר בדשב"מ הנמצא בדרגת "כל דבר שדרכו לימנות" וכנ"ל. ואעפ"כ דוחק הוא כיון שהמחבר היה צריך להזכיר ולהוסיף גם בסי' ק"י שיש אופן דשב"מ שאינו בטל.

אך מ"מ בנדוד וודאי אפ"ל שמנין בני"ה בגדר "את שדרכו לימנות" וכלקמן ולכן יתאימו דברי השל"ה גם עם דעת המחבר כי בזה גם הוא סובר דדשב"מ אינו בטל.

והביאור בזה דהנה בהמשך שיחה הנ"ל כ' וז"ל "דאס וואס אַ דבר שבמנין ווערט ניט בטל, איז ניט אין דעם זעלבן אופן ווי אנדערע דברים חשובים ווערן ניט בטל, ווי ברי' בע"ח וכיו"ב — וואס דארטן איז די חשיבות אין דער זאך גופא בגלוי; זי איז אנדערש בגלוי פון אנדרע זאכן, משא"כ אַ דבר שבמנין וואָס לא בטיל איז — דורך דעם וואָס מען ציילט עם, דערוויסט מען זיך אז ער האָט אַ חשיבות ובמילא — לא בטיל. די חשיבות זיינע אי ניט גלוי' וניכרת אין גוף הדבר.

דער ענין ברוחניות מנין באוויזט אויף דער בחי' פון אידן אין וועלכע בחיצוניות זיינען אידן ניט אוסגעטיילט (לכאורה) פון אנדרע אומות, דאס וואָס זיי ווערן ניט בטל איז מצד דעם וואָס דער אויבעשטער איז מונה אותם, וויס מען דערפון אַז זיי זיינען חביב כו'. און דערפאַר איז דער ענין אין מנין בדוגמת "והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ אע"פ אַז לי כל הארץ" עס זיינען דאָ "אחרים עמכם", פונדעסטוועגן זיינען אידען אויסגעטיילט מצד בחירתו של הקב"ה, און זיי ווערן ניט בטל לגבי שאר אומות — דאָס ווערט נתגלה דורך מנין, וואָס דורך דעם איז "חיבתכם ניכרת" ווי רש"י זאגט בתחילת פרשתנו "מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה", אדער ווי זיין לשון אין ריש פ' שמות "להודיע חיבתן", עכ"ל. והיינו שמנין בני"ה נבע מתוך בחירת הקב"ה את בני"ה.

ולפי"ז יובן כיוון דמיירי במנין הנובע מצד בחירתו של הקב"ה וכידוע שבחירה זו היא מעצמותו של הקב"ה בעצמותם של בני"ה ל"ש לומר ע"ז הגדר "כל שדרכו לימנות" — שהגדר בזה הוא כנ"ל "שבנ"א אין מקפידין כ"כ ומוסיפין יתירה" — שהרי מצד העצם וודאי של"ש לומר בזה "יתירה" — כ"א יש לו חשיבות בפ"ע עד כדי שאפי' מקצת הדבר שהעצם תפוס בזה אזי עצם שאתה תופס במקצתו אתה תופס בכולו ממילא מוכן שכל העצם נמצא כאן בכ"א שנמנה בתוך מנין בני"ה (ולהעיר מ"כ כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא").

והנה כהנ"ל הוא בכל המנינים שצוה הקב"ה לימנות את בני ישראל אך בדרך פרט הוא ביתר שאת ויתר עז במנין דבני ישראל בפרשה זו ובהקדים: דהנה בליקו"ש חכ"ג פרשת במדבר שיחה א' (ע' 6) אות יו"ד וז"ל "איז דער ביאור בזה, דער ענין פון מנין איז (בלשון רש"י) — להודיע חיבתן כו' עס ברענגט אַרויס די חיבה פון אידן. ווי דער של"ה איז מבאר, אַז דורך מנין ווערן אידן אַ דבר חשוב (דבר שבמנין) ובמילא לא בטיל". (עי' במה שהובא לעיל מחי"ח)

"און אין דעם זיינען פאַראַן צווי אופנים, די פריערדיקע מנינים, ביי וועלכע מ'האָט געציילט אלע אידן ווי איין כלל (אַן דער התחלקות לשבטים)

זיינען געקומען "להודיע" (מגלה זיין) די מעלה. וחיבה פון אידן וואָס איז העכער פון התחלקות. וואָס דאָס איז די מעלה מצד עצם הנשמה. פון יעדער אידן אין וועלכער ס'איז ניטאָ קיין חילוק צווישן איין איד און הצווייטן. "דער מנין פון אונזער פרשה, איז געקומען מגלה זיין ("להודיע") אויך די מעלות פרטיות פון אידן, וואָס אין דעם איז פאַראַן התחלקות צווישן אידן (ס'זיינען ניט דומה די מעלות פרטיות פון איין אידען צו די מעלות פרטיות פון אַ צווייטן אידן, און דערפאַר האָט מען דאָ געציילט אויך יעדן שבת באַזונדער, וויל די י"ב שבטים זיינען געווען חלוק אין זייער אַרט לעבן, לימוד התורה, פרנסתם וכו', ווי מ'זעט עס בברכות יעקב (וכבפרש"י שם), דערפון איז מובן אַז זיי זיינען אויך געווען מחולק בעבודת השם, ובכללות – זיינען עס י"ב דרכים כלליים אין עבודת ה' אין וועלכע עס טיילט זיך כלל ישראל ("ראובן" – די עבודה פון "ראו", ראה, "שמעון" – שמיעה אַ אַ וו) "עכ"ל ונמצא שמנין בני' בפרשתנו יש חשיבות מיוחדת יותר לכל א' מן הנמנים נוסף לחשיבות שיש לכ"א מן הנמנים בכל המנינים כנ"ל מחי"ח, ואכלמ"ב. וא"ת דכ"ז הוא במנין הקב"ה את בני' אבל אחרים שימנו יכול להיות שיהיה אצלם יתירה והדרא קושיא לדוכתא כיוון דהוי בגדר כל שדרכו לימנות. וי"ל עפ"י דמיירי במנין שמונה הקב"ה מצד עצמותו את עצמותם של בני' א) הנה מנין כזה הוא רק אצל הקב"ה ב) אם ימצא עוד מישהו שימנה באופן כזה (מצד העצם) הרי כיוון שמונה מצד העצם וודאי של"ש "יתירה" בזה.

והנה גם עפ"י נגלה וודאי אדם הוא בגדר "את שדרכו לימנות" דהנה הדוגמא לזה הוא ממכירת עבדים [דענין זה דרשב"מ באדם עפ"י נגלה שייך רק במכירת עבדים) ובמכירת עבדים וודאי הגדר בזה הוא "את שדרכו לימנותו שהרי אין לך אדם שמוכר עבדים ומוסיף עליהם יתירה ללוקח ומוכר עבדים בלא מנין, ואם זה כך בעבדים הרי שבכל מנין של אנשים הגדר בזה הוא "את שדרכו לימנות" ולכן מובן שגם המחבר מודה בזה דמנין חשיב הוא ולא בטיל.

הת' יעקב אורנשטיין
תות"ל כפר חב"ד

גדר שם "כהן"

הת' חיים דוד האקנער
תלמיד בישיבה

בלקו"ש חי"ח פ' במדבר - ב' סיון מובא מש"כ רש"י על הפסוק
"ואתם תהיו לי ממלכת כהנים" (יתרו יט, ו) שמפרש: שרים, כמה דאת
אמר ובני דוד כהנים היו (שמואל-ב ח, יח).

ומקשה שם בס"ג, וזלה"ק: לכאורה איז ניט מובן, פארוואס לערנט
ניט רש"י דעם טייטש פון ווארט כהנים כפשוטו, ובפרט רש"י אליין
זאגט אין א פריערדיקער פרשה (ויגש מז, כב) כל לשון כהן - משרת
לאלקות הוא (און ווי ס'איז אויך משמע אין זיין פירוש דא גופא אז זיין
פירוש איז א חידוש - פון דעם וואס ער דארף דא אנקומען צו א ראי'
והכרח אז עס מיינט (ניט משרתים, נאר) שרים "כמה דאת אמר ובני
דוד כהנים היו"). עכלה"ק ועיי"ש התירוץ.

ולכאורה צריך להבין:

על "כהן מדין" (שמות ב, טז) מפרש רש"י שכהן מלשון שר ואינו
מביא ע"ז שום ראי', וע"פ הנ"ל דכל לשון כהן משרת לאלקות הוא,
א"כ במקום שמפרש באופן אחר צריך להביא ראי' דכן הוא (וכפירושו
ביתרו)?

אלא דזה אינו, דהרי בפרשת ויגש (המוזכר בשיחה) רש"י מפרש הא
דכל כהן לשון משרת לאלקות הוא, חוץ מאותן שהם לשון גדולה כמו
כהן מדין.

ולפי"ז צריך להבין, מדוע הק' בשיחה הנ"ל על רש"י דפירש
"ממלכת כהנים" היינו שרים ולא פירש כפשוטו כהנים לאלקות, הרי
אפשר דגם שם הוא מלשון גדולה ובזה כבר כתב רש"י דהוא מלשון
שר? (או לכה"פ הי' צריך לציין בענין זה בהע' או כיו"ב).

ואולי יש לומר דרש"י הסתפק אי ממלכת כהנים הוא מלשון כהונה
או גדולה וממילא מהו הפירוש בפסוק. וע"ז מקשה בשיחה מדוע
פשט רש"י דממלכת כהנים היינו מלשון גדולה והפירוש - שרים, ולא

פשט דהוא מלשון כהונה והפירוש - משרתים לאלקות, כבכל מקום
וכפשוטו?

וע"ז מתרץ שם, דמהמשך הפסוק משמע דהוא מלשון שרים, ולכן
פשט רש"י דממלכת כהנים הוא מלשון גדולה, ומביא רא"י ע"ז
משמואל-ב דגם שם כהנים הוא מלשון גדולה. ועיין בשיחה היטב.
(וראה עוד בגדר שם "כהן" בלקו"ש ח"ו פ' תצוה א ובהע' 19 שם).

השם – מתן תורה

הת' אורי ניסן דובראווסקי

א.

בלקו"ש חט"ז (ע' 211 ואילך) שיחה ג' לפ' יתרו מביא רבינו דברי הגמרא בפסחים (סח, ב): "רב יוסף ביזמא דעצרתא [חג השבועות] . . אמר אי לאו האי יומא דקא גרים, כמה יוסף איכא בשוקא". ופירש"י: "שלמדתי תורה ונתרוממתי, הרי אנשים הרבה בשוק ששמן יוסף, ומה ביני לבינם".

ומדייק בכוונתו של ר"י בדיוק הלשון "אי לאו האי יומא", דלכאורה הול"ל "אי לאו תורה" וכיו"ב, דהרי גם קודם מ"ת הי' ענין לימוד התורה, ו"מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם, היו במצרים ישיבה עמהם וכו'". ומה נתחדש ביום מתן תורה, שדוקא הוא רומם את ר"י והבדילו משאר ה"יוסף" ד"איכא בשוקא".

ומבאר, דביום מתן תורה, שבו נתבטלה הגזירה ד"עליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה", נתחדש הענין דמצווה ועושה, שאז לא רק שהגברא עושה פעולה של מצוה – כפי שהי' עוד קודם מ"ת, כ"א שהחפצא שבו נעשית המצוה משתנה ונהי' חפצא של מצוה (וחפצא של קדושה). ועד"ז בנוגע ללימוד התורה, דלימוד התורה שאחר מ"ת פועל שינוי והתרוממות באדם הלומד, וזהו דיוק הל' ברש"י "שלמדתי תורה ונתרוממתי".

ונמצא שעיקר ענינו של מתן תורה אינו נתינת התורה, כ"א פעולת התורה באדם ובעולם שנתחדשה בביטול הגזירה. ולכאורה ענין זה מודגש יותר בענין המצוות מאשר בענין התורה, דבמצוות נפעל חידוש שהחפץ הגשמי יהפך לחפצא של מצוה (וקדושה), משא"כ בתורה שנפעל רק הרמה ("ונתרוממתי") באדם הלומד את התורה. ועפ"ז, לכאורה צע"ק דיוק הלשון "מתן תורה".

[ואף שהתורה כוללת גם מצוות, ד"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה" (קידושין מ, ב. וראה לקו"ש ח"י ע' 11), מ"מ ע"פ המבואר לקמן יומתק יותר, ופטטיא דאורייתא טבין].

ב.

וביאור הענין בהקדים דברי רבינו במק"א (לקו"ש חי"ח שיחה לפ' במדבר וב' סיון),
בביאור ג' הענינים שבפסוק "והייתם לי סגולה מכל העמים . . . ואתם תהיו לי ממלכת
כהנים וגוי קדוש" (שמות יט, ו):

בפסוק זה נרמזו ג' עניינים בעבודת האדם: תחילת הפסוק – "והייתם לי סגולה מכל
העמים" – מדבר על הבחירה שבחר הקב"ה בבנ"י בזמן מ"ת, אשר כידוע ענין הבחירה
אינו קשור עם הדבר הנבחר, אלא אך ורק ברצונו ובחירתו החופשית של הבורח.
ובנדו"ד, הקב"ה לא בחר בישראל בשל מעלתם על אוה"ע, ובלשון רש"י (עה"פ) "ולא
תאמרו אתם לבדכם שלי ואין לי אחרים עמכם", רק בגלל בחירתו ית' אין האומות
"בעיני ולפני כלום" ו"חיבתכם ניכרת".

ולאחר ענין הבחירה שהוא מצד הבורח – הקב"ה – ממשיך הכתוב "ואתם תהיו לי
ממלכת כהנים וגוי קדוש", וכאן מדבר הכתוב בעבודתם של ישראל מצ"ע, הנחלקת
בכללות לשני אופנים: א) "גוי קדוש" – העבודה בלימוד התורה וקיום המצוות בלבד,
ללא שייכות עם ענייני העולם, כפי שישראל הם "קדושים – ומובדלים" מהעולם. ב)
"ממלכת כהנים" – עבודה בדברי הרשות לשם שמים, או למעלה מכך באופן של "בכל
דרכיך דעהו", שעל ידה מתבטאת השליטה "כהנים – שרים" של ישראל בעולם.

ושני ענינים אלו שב"ממלכת כהנים וגוי קדוש" קיימים בפרטיות גם בקיום התומ"צ
עצמם: א) לימוד תורה וקיום מצוות "בכדי לדבקה בו ית', ואי אפשר לדבקה בו ית' כי
אם בקיום רמ"ח פיקודין שהם רמ"ח איברים דמלכא כביכול" (תניא פ"ד) – המטרה
של קיום התורה והמצוות היא כדי להיות "גוי קדוש" ולהדבק בקב"ה. ב) "ממלכת
כהנים" – העסק בתומ"צ על מנת "לעשות לו ית' דירה בתחתונים".

ובהע' (61) מוסיף רבינו: "בפרטיות יותר י"ל שזהו החילוק דתורה ומצוות: תורה
עיקר מעלתה וענינה – דביקות; מצות עיקר ענינן – בירור העולם (וראה תניא פ"ה
ופכ"ג)".

ועפ"ז מבאר דברי אדה"ז בשו"ע (או"ח סו"ס תצ"ד): "ובשלישי אמר להם ואתם
תהיו לי ממלכת כהנים וגוי", דלכאורה אינו מובן ממ"נ: אם יש חידוש בהוספה ד"גוי

קדוש" על "ממלכת כהנים", מדוע לא הביאו כ"ק אדה"ז. ואם אין בזה חידוש, מדוע מרמז ב"וגו" על המשך הפסוק.

אך ע"פ הנ"ל יובן, דעם היות שעיקר החידוש דמ"ת הוא הענין ד"ממלכת כהנים" – עשיית דירה לו ית' בתחתונים ע"י העסק בדברי הרשות באופן ד"בכל דרכיך דעהו" (דלכן מזכיר אדה"ז רק סוג עבודה זו בין הענינים ש"התחיל משה להתעסק עמהם", כי עיקר המכוון דקבלת התורה היא העבודה ד"ממלכת כהנים"), מ"מ השלימות דהעבודה ד"ממלכת כהנים" היא דביקות באלקות – "גוי קדוש", ולכן הוסיף אדה"ז "וגו", להורות שהעבודה ד"גוי קדוש" היא ה"גמר" ושלימות העבודה ד"ממלכת כהנים".

ג.

ע"פ כל זה הי' ניתן לבאר לכאורה את תוכן השם "מתן תורה":

בהשיחה מבואר שאמנם ההתחלה דהעבודה ד"מתן תורה" הוא ע"י בירור העולם – "ממלכת כהנים", אך הגמר והשלימות ("ואין המלאכה נקראת אלא על שם גומרה") דבירור העולם הוא לבוא לאח"ז ל"גוי קדוש" – יחוד ודביקות בקב"ה.

ובהערה כתב דזהו ההבדל בין תורה למצוות, דתורה ענינה דביקות "להיות לאחדים ומיוחדים ממש מכל צד ופינה", ומצוות ענינן הוא העסק בענייני העולם "לעשות לו ית' דירה בתחתונים". ולכן, ברור שעיקר ענין המצוות הוא "בירור העולם" והעסק בענייני העולם, וכיון ששלימות הענין ד"ממלכת כהנים" – מצוות, הוא דוקא ע"י "גוי קדוש" – תורה, שעיקר עניינה דביקות (כנ"ל), כפי שמרמז אדה"ז ב"וגו" את הענין ד"גוי קדוש", שהוא ה"גמר" והשלימות של ההתעסקות בענייני העולם.

וזהו התוכן דשם "מתן תורה" – "גוי קדוש", המורה על שלימות המצוה, בירור העולם, שהוא דוקא באופן דתורה, דביקות מוחלטת בה' (כנ"ל). ולכן נקרא מעמד הר סיני בשם מתן תורה דוקא.

אבל ביאור זה צריך לביאור נוסף, דהרי גם אדה"ז בשולחנו לא הביא את הענין ד"גוי קדוש", ורק ציין אליו ב"וגו", לרמז שזהו הגמר והשלימות, אך מ"מ לא כתבו בפנים כ"ממלכת כהנים". ועפ"ז הדרא קושיא לדוכתא, למה נקרא מעמד הר סיני ע"ש התורה דוקא – מתן תורה.

ואף ד"אין המלאכה נקראת אלא על שם גומרה", והרי ענין התורה – גוי קדוש, הוא הגמר והשלימות דענין המצות – ממלכת כהנים, מ"מ הדברים צ"ב, כיון שכנ"ל לא הביאו אדה"ז.

ד.

וי"ל הביאור בזה בדא"פ, ובהקדים:

בנוגע לקשר – המובא בגמ' (שבת פח, א) – בין מתן תורה למספר שלש "ברוך רחמנא דיהיב אוריין תליתאי לעם תליתאי . . בירחא תליתאי", מקשה רבינו (לקו"ש ח"ב שיחת חה"ש ע' 301 ואילך, התוועדויות תשמ"ט ג ע' 110, וראה ג"כ לקו"ש ח"ח ע' 232. להלן חלקים מהשיחות בתרגום חופשי), דלכאורה ענינו של מתן תורה הוא להמשיך ולגלות את הוי' אחד בעולם, ע"י תורה אחת, וא"כ מעלת התורה היא בענין של אחד, אחדות, ולא בשלשה.

ועוד: שייכות חדש השלישי הוא בעיקר לתורה, כלשון חז"ל, "אוריין תליתאי". והטעם לכך הוא כיון שמצוות היו עוד קודם מ"ת (מצוות ב"נ, מצות מילה, ומצוות שניתנו במרה). הרי שעיקר החידוש שבחג השבועות שבחדש השלישי היה מתן תורה.

מעלת התורה על המצוות מבואר בתניא, שע"י מצוות נעשים מרכבה לאלקות, ומרכבה בטלה לרוכב, אבל אעפ"כ אינה דבר אחד עם הרוכב; משא"כ ע"י התורה אפשר להתאחד ממש עם הקב"ה. ולפ"ז אינו מובן, איך זה שהתורה שהיא המאחדת להיות דבר אחד עם הקב"ה, ניתנה בחדש השלישי דוקא.

הביאור בזה: תכלית הכוונה היא אחדות. אך הבחינה לאחדות אמיתית, היא דוקא כאשר מתוודעים למציאות נוספת ומ"מ נשארים באחדות אמיתית. אבל כשאין ידוע כלל מציאות נוספת – אין הוכחה לכך שהאחדות היא אחדות אמיתית, כי לא ידוע מה יהי' באם יודע אודות מציאות נוספת.

וכידוע בנוגע לירידת הנשמה למטה, והמשל לבן מלך שכאשר רצו לבחון את גודל התקשרותו למלך, הרחיקוהו מהיכל המלך ולקחוהו למקום רחוק, מקום מגורם של אנשים פשוטים, ואם גם שם יתנהג כבן מלך, יוכח, שהוא באמת קשור לאביו, המלך.

וזהו החילוק בין התוכן המרומז ב"אחד", "שני" ו"שלישי":

"אחד" מדגיש שיש מלכתחילה רק דבר אחד. וכלשון חז"ל בנוגע ל"יום אחד" דמעשה בראשית – "הקב"ה יחיד בעולמו". ולכן העבודה דחודש הראשון, הוא מלמעלה למטה "נגלה עליהם ממה"מ הקב"ה וגאלם", דישראל מצ"ע לא היו ראויים לגאולה ו"מה אלו עווע"ז אף כו", ולכן הגאולה היתה רק מצד הנפה"א.

"שני" מורה על התחלקות, היפך האחדות, כמרז"ל על יום שני דמעשה בראשית – שבו נברא מחלוקת (ולכן לא נאמר בו "כי טוב"), ולכן העבודה ד"שני" הוא ענין העבודה מלמטה למעלה, ע"ד עבודת בירור המידות דנפה"ב דספירת העומר שבחודש השני.

החידוש ד"שלישי" הוא, שגם במקום של התחלקות – נעשה התאחדות, ואז רואים שזוהי אחדות אמיתית. ובסגנון אחר: אין זה שהעולם אינו קיים (ראשון), ואף לא שהעולם בטל לאלקות (שני), אלא שהעולם הוא הגילוי והשלימות של אלקות.

וזוהו הקשר בין (מתן) תורה למספר שלש דוקא, כי ענינה של התורה הוא יחוד. העבודה מצד המצוות היא עבודה מלמטה למעלה, להעלות ולברר את העולם. משא"כ העבודה שמצד תורה (כמו שהיא מצ"ע) ה"ה נעלית מהגדר דמטה ומעלה, ולכן ע"י גם במקום דהתחלקות ופירוד מתגלה האחדות האמיתית הפשוטה.

ע"פ הנ"ל יובן המבואר במעלת התורה על המצוות בנוגע למ"ת. בד"כ הכונה ב"תורה" היא לעבודה ד"ראשון" שהרי התורה לא יורדת כ"כ להתעסק עם ענייני העולם. ולכן, דוקא בענין המצוות הקשור עם בירור העולם מודגש יותר הענין דדירה בתחתונים, ולכאורה הוא מתאים יותר להענין דמ"ת. ולכן, אדה"ז רמז על הענין ד"גוי קדוש" ב"וגו" בלבד, ולא כתבו בפנים, כיון שעיקר הענין ד"דירה בתחתונים" הוא דוקא בבירור העולם – ממלכת כהנים.

אבל בשיחות שמבואר שעיקר הענין דמעמד הר סיני וביטול הגזירה הוא דוקא ב"תורה", שלכן נקרא ע"ש "מתן תורה". הכוונה לדרגא נעלית יותר בתורה, הדרגא ד"אורייתא תליתא" העבודה ד"שלישי", שע"י הבירור דתורה נרגש איך שהעולם אינו סתירה לאלקות (ואדרבה: התחלקות דעולם רק משלים את אחדות ה' – שיהי' אחדות גם בפרטים (כנודע מענין ה' אחד ולא ה' יחיד, ואכ"מ)) והוא דבק ומיוחד באלקות בתכלית. דלא כבמצוות בהם נראה העולם ליש ומציאות בפ"ע, אלא שמבררים אותו

ועושים ממנו חפצא של מצוה וקדושה. ולכן נקרא מעמד הר סיני שענינו הוא ביטול הגזירה ועשיית דירה בתחתונים בתכלית השלימות, בשם "מתן תורה".

ה.

בעומק יותר י"ל שזהו מ"ש רבינו בהערה דבפרטיות "ממלכת כהנים וגוי קדוש" מכוון על תורה ומצוות.

"ממלכת כהנים" קאי על ההתעסקות בענייני הרשות לשם שמים "בכל דרכיך דעהו". ולכן "בפרטיות יותר" (כל' רבינו) קאי אמצוות, ש"עיקר ענינן – בירור העולם", שענינן הוא התעסקות עם ענייני הרשות לשם שמים. אלא, שע"י ההשתמשות בלולב ואתרוג עד"מ לשם שמים ולקיום ד' מינים, נעשים הם חפצא של מצוה.

ולאידך, "גוי קדוש" הוא "שלישי", ענין היחוד והשלימות דאלקות ועולם, שהוא שלימות וגמר העבודה דבירור העולם – "שני". ולכן "בפרטיות יותר" קאי אתורה, ש"עיקר מעלתה ועניינה – דביקות (וראה בארוכה תניא פ"ה)". ואף שבתורה ישנו ענין עבודת הבירורים ו"בחכמה איתבררו", מ"מ הבירור דתורה הוא בירור בדרך "שלישי" שהעולם אינו סתירה לאלקות – ואדרבה, כנ"ל (וראה הדרן על הש"ס – תשמ"ט (סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 719 ואילך), שמבאר בארוכה פעולת השפעת התורה על העולם).

ואף שגם במצוות ישנו ענין הדביקות ו"אי אפשר לדבקה בו ית' כי אם בקיום רמ"ח פיקודין שהם רמ"ח איברים דמלכא כביכול", הרי עכ"ז "עיקר ענינן – בירור העולם". עפ"ז יובן יותר הטעם מדוע "גוי קדוש" הוא הגמר והשלימות ד"ממלכת כהנים", דלכאורה הם שני סוגי עבודה שונים. אך ע"פ הנ"ל יובן, שהרי גם במצוות יש בדקות "גוי קדוש", שהרי לאחר "ההתעסקות בענייני העולם" עולים "ענייני העולם" ונעשים "חפצא של מצוה" – דבקות, ואזי נרגש בהם ה"שלישי" – שהעולם אינו סתירה לאלקות.